

ХАҲНАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 44 (7420) ● Муус устар 15 күнэ. Чэппизэр ● Сыаната 1 солк. 50 харчы

ТЫ ХАБААРЫСТЫБАТА: БАСТАКЫ КВАРТАЛ

ДЬЫЛГА БАРА СЫНА-СЫНА...

Сэт бастныг кварталд түмүктэнэ,
Үлжигт-хамнасныг, аясныг сэт бу ка-
минаторитыгэр тэгнээтэхх, үөрдүбэт.

Сыд бастамы үс шыгыр 726 тонна эт туттарылынына, итинтөн 217 тонната бааһынай хайбаһыстыбаларын ирэттэ. Маныаха 930 ынах сүлүү, 1298 сыгы, 21 сибиһиниэ туттулуунна. Дыһтар, өттөөх-настаах эбит буоллар, мантан үгүс өрүүн иһтэрбит хаала. Үгүс туттарыы хайа да сылаабыгытааҕар аҕыһа. Асыһыт сыгыта госуларстоога 561 тоннаа, туттарыыт эбит буола-хатынына, ити быһыл барыта 350 тонна эрэ. Билигин табаарыстыбаларга уонна «Мугудай» сыгыта заводугар баар 3482 ынахтан 1090-на төрөөн, 280 тонна үүт туттарылынына. Бааһынай хайбаһыстыбаларыгар 1261 ынах баарыттан, 70 тонна үүт туттарылар. Оттон чааһынай секторга 4382 ынах иһиллэр. Сыд сабаланыһыттан баары-сүөгө 2,6 тонна үүт туттары-лынына.

Көстөрүн курдун үүтү туттарыныга негиздактар баалдыр. Ордун нэбилгизинь ордорунар үүтүн туттарыныга нэбилгизктөр дьаалталара илемеактарың, тариниакхэрини шада этэ. Атыылаанылар сыаната, дотацията бэриллэр бородуккуйага нэбилгизинь да интэриетах, дохуоттанарга баалаах буларга сарбаакхаммат. Тийэр-таһар өрөсүотун эт-үүт комбинаата толүүр. Туттарыныга сүдүрүтүгүөхха, быһаччы иадыдыааччыларга тийинтинги түгэтэтиэхха эмиа сон. Холобур, атыылааччы (нэбилгизиньэ) уонна атыылааччы (одо таритталар, эми учрежденишлар, остоула, атыа да бириндэлиэн таритталар) байхэлрини икки ардыларыгар дуобагар түһэрсэллэр. Ол быһыынан олохтоох үүтү тутар нууунар квантиция суруйбаллар. Бу бэрт сүдүргү механизмы илэстэлэргэ тарини албэди быһаарыага, сүүйүбө. Эт-үүт комбинаата квантиция суруллубурун иккэ 10 хонук иһинэн толубуру хэбэрчийэахтаах. Оттон правительство дотацията 70 бырыһааныгар тийи аһаансаны төлөнөрө олөхтөннө. Сыл устата итинник.

Кыстын устата тастан баргата 8010 тонна от, 2000 тонна комбикорм түзүлгөн. Хаалбыт кэмиз 341 тоннага тапталышыптык. Барылаан аарыман, ордун эйбаш от Булдугтан (1132 тонна), Халгаластан (1482), Намтан (1583), Горнайтан (745), Алдантан (420), Уус-Мааяттан (1868) түзүлгөн. Кыстыкка атыкта уюна тийбэр-тайыр удаларга 350 мөл. соок оройушту корустубут. Манч таптынан араса коругунах сарык таптырыман, эдер салгынан, туулдэрикин, бурдугунан баргерий атастагыны, калкатын анык баар. Онон оройуш халашыстыбалары бийикти кыстыгы анык «уунагы-таан», сүүрүр-нотер, ааттаан кордөйөн туоран аралар. Ол кыбыстастык, паллазатын, моралнай охсуугун туулаштык сүүрүр-нотер, кордөйөр дон билдэлэр. Мантан сөөрөх түтүк өлсө корбут илаа. Хайдах да байынт сирбитилер, кыдыштыгар, тарлэнимитигер эрэгөрбит, кытааныктык сипанып, кордөйөртөн алмаастанар курдуу даяанарбыт илаа. Бирэмэтэ да онуш — нымон усулуубуйата.

Салт төрлэлбэт табгаарыстыбалор, бааһинай хайаайыстыбалар бу салт агирхатан икки бааһин 536 моду йуоншах предити туһанылар. Итинэн агропромышленнай комплексе иккинэн килэрэр предиритибалар 58 моду йуоншах туһаймытарын коуруттахха 478 моду йуонз хаалар. Бу хайа түшүт агирын 136 бааһинай хайааныстыбаларэ ыалылар. Оесо ди ханнаһ диганы ссуданы ылан туһана илэц 41 бааһинай хайаайыстыбата баар.

Тийв хараагчид бусад нь бусад багцтай нэгдсэн байдалтай 373 мян. 984 тийн, солд, компенсацийн илэн тулгана, Нийтэн 230 мян. үүнээс аасныг сүүлчээр. Агаард кредит нийт компенсацийн хиллэрдэх бу үс ийн 909 мян. солд, үбү тулганыг. Ону сарга эгүүт компенсат атыг ийнхээр сүүлчээр төлөөрүүлэн аахгах, атын дэ араг атын, огуу эгүүтхэ, табарыг ийнхээр уош бэрхнийг хааа, ийнхээр 1 эгүүтхэ солд, үбү тулганыг. Ол эрээр, сүүлчээр нөгүл барынхын огуу огуу нэрлэлийн, банк бэрхнийг улаагчтай, нолуулар сүүлчээр, нэрлэлийг эгүүтхэ, нийтчэ үлсгэрхэ үбү харчын эгүүтхэ, тулганыг бэрх, нийтчэ да дон хамнааг сүүлчээр төлөөрүүлэн огуу. Манна асгу араг хаагчид тэртэлээр, нөгүл огуу огуулар нийт захар 176 мян. үүнээс солд, нийт эгүүтхэ.

Отгон онгорон табаарымыг бүхэ-
гийн дуана суух. Агаардас ат уонга үүт
атылаһаһаар сызаныһан ыдар буул-
лахха, батырымыг баара-сууда 50
мол, солк, тэенэхэр. Биир солкуобай-
даа бородуукейаба 21,7 солк, орос-
куоту көрсөбүт. Хайдаа да эргиншт,
тоһо да рынот ыар тызаныһан сэл-
тымшт нһин мацын кыра бородуу-
суяһан ырааппалыт. Холобур, «Хол-
тор» табаарыстыба ыһга ыһр 8—9
тонна үтүн «Хатас» соххоа кун би-
һаһаа үлэлээн ыһар. Күһгэ «хатас-
тар» 10—11 тоннада ыһаалар.

170 бааһынай хайаайыстыбата ийнэ да үтүү туттары илик. Уопсайынан, бары бааһынай хайаайыстыбалара эти туттарыынан агардастыы үлүһүйүү-лөрө баар. Оройуонна 180-ча бааһы-най хайаайыстыбалааныбар. Олортон 4—5 гектар сирдэжэ 4-дэ, 6—20 гек-тар сирдэжэ 23-бэ, 11—20 гектар сирдэжэ 38-ба. Баар туох да илэх-тары суох, бэйниэ эрэ халччынар па-туруэнай хайаайыстыба буолаллары-гар тиийэлэр.

Бийнги сүүрл соруулт — сана технологийн эснэлэлт ихэлтэх, эзлэх уонга үүсгэй хэлхэстийааах бөрү дүүхэуяана бээр, рынокта тотору элпэлэтээр, күрэтэһини туулар турунтаа хайаахэстийааа бэр буулуларын сүтһини Табаарэстийааа, бийнги хайаахэстийааа эрүннэхэ сохустук сана үлэ формаларын хэлхэстийааа өртүнэ бүкатын итһини. Үрдүк Тэрэһиниэлтэх үлэ илһэлээр, илһиндэх тэһиниэлх, буулулар-тайаа буулааааа илһинэр.

Василий ЧИЧИГИНАРОВ.
 тын хайдайыстыбатын управление-
 тын начальнига.

Тыя сирисдэр хайаайны-
нааһын тус-тусга көрүү-
нөрө киириндэлэрингэ уру-
ну совхозтар, отделение-
лэра нэһидианастарын та-
баарыстыбаларык, бааһы-
най хайаайыстыбаларыгар
уларыталаан тэрилинни-
лэр, Эрилик Эриетин аа-
тываан совхозка бурдук
үүнүзринитигэр биэр кэ-
лим эвэнэ сойхот бааһы-
наттан ыһыллар туорах-
таах культураларын уон-
на ситэлэскэ аһаан куоһ
үүнүзэин ыһыаларын үлэ-
лэрин толоруо.

Аны билгитин сонгох
суох буолбутун кэниэ
уруккуттан идэтиһибт эв-
ноҕа сымшарыллыбыт баа-
һыналарга кимнээх сал-
гыс бурдугу үүнэрэринэн
дыарыктаныахтарай?

Билээрн курдук, баянчид Хонтобо ууштаа Хадаар нэгилднэртн сирдэргэр совхозтар уосал нүүстэринэн, үптарэн оюонуллубуттара. Ча

«АГРО» БУРДУК
ҮҮННЭРИЭ

төр. Хайвхсыт нэллэ
тэртэр биллгн бур,
мнхлн өхсөр бааһна
ра суохтар.

Соторутаарыа бу сүрүүбү дүүлэһэн, бөлөһөн баран, бу тунаһиллакка тарилла хаһайыстыбалар Холбоонноон бурдугу уларыта «Агро» ассоциацияны тэриһергэ бырымыттара. Бу сангардаһит бурдук хаһайыстыбатын үлэтин хал Максимовна Мо

тырев салайар. Иини бу
иннииз сояхсонн ылазбын-
най агрономунан ылазээн
сылдыбыт сезданис.

«Агро» ассоциация бий
Выл сзас 648 гентарга
туорахтаах культураны
үүннэрэбэ.

Синимоктарга ассоциация бурдугу үүнэрэзичилерэ саваскы иһыыга сиэмэни ыраастааһынга (ханастан) М. М. Кондратьев, Н. Н. Васильев, А. Н. Мордускин, Н. Н. Корякин, А. Е. Луновцев сотору саваскы иһыыга турунуохтара.

Т. Кардашевской
фотоа.

СИА сонуннара

СҮӨБҮНЭН ЭРЭ
ОЛОРБОККО

СУНТААР. Аас-
сылга 56 мод, с
ирдас барьгаа ыд
сүүнүлээ, сүөх нит
пэл дьарыктанар көл
тивнай предриятие
ынтэро бидигин рын
күөрү кэмтэр аск
сүөхүгэ эр эрэнэр тэ
абаат дээн ааралдар
аппи манна оорууот а
үүнэринназы эмил
дьарыктанар сөнөл
тар. Предриятие Ю
Народнай Республика
тан хаппыаста үүннэ
рабочайдары ынтэ
быһаарла.

ОРОНУОН ХАЬЫАТЫН
ОРДОРОДОР

Сурутуу сыаната ыраабытыттан соһуһан, Алдан оройуонугар үтүстэр аһар хайааһтарын, суруукалларын аһаһатары күһэллһиннээр. Ол гынан баран тухтан да төлүбүт дьоннор аһаһа бааллар. Мин билэр иһаһа 30 тыһ. солк., ол иһаһа «Аһаһа» хайааһа иһаһа, сурута.

Сибээс оройуонланы
узатын суругууну ытыт-
та инспектора Р. Перева-
лова атэринэн, куорат
олуохтоохторо хото «Лен-
ский вестник» хаһыаты
синаастыыллар. Ити ха-
һыаһа сүтүгү сорохтор

го чиглэтийнхээг Социаль-
най хаачаарыны отделе
наһилзанынь кыммат ор-
түгэр бастал номонгу оло-
рор. Хаймаһы тэрийбэй та-
хаарааччылартын биридэ-
тэрэ — «Ленинград» бэлэ-
тин үдлийнхэртэр оройуон
хаймаһыгар сурунуут хар-
чыларыг апарын төлүүр.
(Е. Чулова,
СИА-ба анаһи).

«САХИНВЕСТ»
МИРНЭНГЭ
ЫТХТАНАР БУУЛА

Назчыры батарыйы ба-
тасы, кээшн түмүүгүн
Мирнай куурат хас бнар-
дн байс олохтоодо «Со-
циализм» компани ээ-
дигын алла. Бу эми
приватизационнай чептэ-
тутар «Инвест-Алмал»
көрдөрүүтүнээр болсн.

Баһаартан быһыһыр сулууспа тэриллибитэ 75 сыла туолла

У О Т М О Б О Й У УТАРЫ ОХСУҢААЧЧЫЛАР

Бу күнийгээ Россияда баһаартап харыстабыл төрүтэммитэ 75 сыла бэлиэтэнэр.

Бу сыялар усталарыгар баһаары утары охсуһуу биллэ-көстө сайыына, уоттан быһыһыар этэрээттэр аныгы техниканан уонна үлэһиттэрин састаабын өртүкүн бөөдөрөөтүлэр.

Баһарыпый идрет, ки-
ни толорор үлэтэ бэйэти
наалифицирпыйтынан 5—6
кэтегориялаах ыарахан
үлэ көрүгэр киирсэр. Ол
да иһин, научнай кэстэн
көрүүдэр бигэрэстэллери-
ни. баһарыпыйдар 15
бырыһыаннарыгар пенки-
ческэй дезадаптация үс-
күүрэ. 70 бырыһыанна-
рыгар нервнай-эмоциональ-
най реакциялар кэһид-
лэрэ, 30 бырыһыаннара-
сүрэх-тамыр ыарыылары-
гар оҕустараллара баһа-
рыпыйбыта. Өссө миннэ
даҕатан этэр буоллахха,
кинилер ортолоругар өлүү
сиглэтэ үскөн иһэр.

Калыгын статистишка көрдөрөрүнөн, баһаарындайдар 50,4 бырыһыаннара баһаары умуруора сылдан уонка байданаллар. 23,5 бырыһыаннара баһаары умуруоран төһөнөн араас байданаларга түбөһөн өлөдөр, оттон 3,4 бырыһыаннара үөрөтөр орчуллар дьаргысыныгы бырызмэттэр баһаартан тутулуга суох өлөдөр диэн билиэтэнэр. Баһаарындайдар ыарыһаларын уопсай анализтааһын түмүгүнөн, саамай үгүстүк респираторнай, куртах-оһоһос, угуох-былчыг ыарыһаларыгар сыллараллар. Балартан да түөлкөдүк көстөрүнөн, баһаарынай төһө-хачча ыарыһа үлөһө, сулууһунаҕа сылдарыан ойдүүххэ сөп.

Эмнэ-хоньтны сэмшлэраларынаа холобурдуур буудлаха, Российскай федерацияа үрдүнэ бай-

Зэрлэг олохторын харьцангуй тоо баахан туран бахаарынайдар сэллэвчтэй умайрагт орлоготойн 15 талынхныг нийлж бичигдсэн байна. Тийнхэнээр, ол үрдүгээр баахан 8-10 талынхныг баахан тийнхэнээр олгохын алдас барар. Бааханнайдар сэллэвчтэй умайрагт орлоготойнхныг баахан тийнхэнээр олгохын алдас барар. Бааханнайдар сэллэвчтэй умайрагт орлоготойнхныг баахан тийнхэнээр олгохын алдас барар.

Баһаар тахсар бири-
чигизээр, атаргы дылы,
аваан ситиллибот үгүс.
Ол гынак баран баһыбар
үкүс сэрэбэ суохтан, ды-
лаай быһылытан, эппиэ-
тиннэ суохтан сааһанар
дистэххэ алҕас буолуо
суоҕа.

Биллэрин курдук, хас бэйүөлөк, участак ахсын аналлах уоттан быһыыр атарат суох. Маныаха уоттан сорохтоох буолуу, байаар тахсыытын утары нөрдөөлүлэрин тутуһу бүткөчүлээх.

Бийнги оройгоо хүмүүтүгэр Чурагчы сэлэнжнээтнүгэр уот байнарыгтан бийн-
хынхр чаас анн бастан
1966 шаллаахха төрлнлн-
батэ. Начальнигынан Ни-
колай Алексеевич Око-
нешников, байнарыншй а-
втомашина водителзирэнш
Иван Быганов, Егор Сы-
сольтин, Денис Матвеев
улэлзэбннтэрэ. Манан чаас
штата бүтэрэ. Кинилэр
оччолорго сохотох ГАЗ-
51 маарналаах автомашин-
анан дьууурустуба-
тураллаар.

1973 снллаахха бааарынай члс техннса ортуын хангабыта. Итинэ снбсстэи нараул начальннтара, отделение командиртара баар булбуттара.

Оройуонга баһаарга
хорсуун быһыыны көрдөр-
бүт холобурдар суох
буолбатахтар 1981 с.

Урак-Күрөздө: Д. А. Дыдаев умайа турар дыйнар усту ортотунан кийинан оттон 1983 с. «Сельхозтехника» холбобурун 12 квартиралаах уюсай дыйнар тигер байлар барыштыгар. И. В. Протодьяконов оролору уоттан быйлаабыт тара. Кийилер РСФСР Верховная Советия Президиумун Ыйлаабынат «Бааарга хорсуун ийон» медалынан наараадалаа мытгара.

[illegible]

Оройгоо ижилдэжээтэ үгсээн илэр, санга улахан тутуулар үлээдэ ишрэллэр. Илгитэр система сымби убадас оттукина көһөр. Урукку совхозтарбыт бэтарыйнал араас көрүгнээх хаһаайыстыбаларга араахыстылар. Бааһынай хаһаайыстыбалара үксэтэр үгсүү тураллар. Урукку минн убааһыбаларга нурдук аны сүөһү улахан хотонноро эмнэ сүөх буолан эрэдлэр. Хас дьыа, ылаады техника тарантара, хаһаайыстыбанын тутуулар үксэтэлэр. Олорго бензинээх буочуналары хаһааналлара баһаар туруутутар улахан кутталы үөскэтэрин мин барыта өйдүүр. Баһаарыйаң ил

специя изиэлэх үлэһитэ итилэри барытын кэриҕэ көрөрүгэр, сэрэтэр үлэһи ыһталларыгар ыарахаттар үөскээтилэр. Аны үүс билиһинэй хаһаайыстабаларысар, дьонус таргатылара техникаһы өртүүнэнал үөрөбө суох дьон элентроэриэри ситимин байыла талбыттарынан тардалара уот барыатын бипр төрүөтэ буоларыгар аахайбаттар.

Билгийн хас бигрдин нэгдлийн дьяалталара бэлхэрийн бейаларэ үбүлэнэ, дьаһанан олорор кэмээрэ, Манан сибэстээн байаартан сэрэхтээх буолууга, дьон оловун дьяаһын байаартан, кини хоромнуутуттан аргач чылааһыгга болромтолорун уурарга кыһаһых тахтар, Ордук албөх нэгдлэһинэлээх бөһүлэгтэргэ бу умнууга хаалара табыллыбат. Уһуя Куялгэ, Мындаһаайага, Дирингэ байаарынай охрانا тэриллэрэ уолдыһытын туһууна оройуон дьяалаттын байһылын еоторутаадыта тахыһыт дьяалтын олоххо киллэриэхэ. Манан сибэстээн Мугудайга (дьяалта байһыдыга И. А. Пинигин) байаарынай охрانا тэриллэн үлэдээн эрерин үчүгэй холобур байһыдыһыан ахтар тогостоох.

Биир идэлхотарбин ба-
хаартан быһыныр сулуус-
та тариллыһыа 75 сылы-
нан эвэрдэлээн турар, ки-
нилэргэ чөлүккитэ суох
үлэлэригэр ситиһиллэри
баһарабын.

Валерий ГАРБУЗ.

оройуоннабы уоттан
бамбыыр этэрээт
начальнига, ис
сүдүүсүна майора

Мин оройдонваады уоттан быһыһыыр этэрээккэ 1973 сылыахтан үлэлиниһи. Ити сыл сага ЗИП-АЦ(40)-131 баһыарынай автомашинаны пересоннаан аадыһытым.

Илч кэм артын оройуонмутугар улахан мас тууулар элбэхтик тутуллан үлэбэ киирэн барбыттар. Олоргон сорохторо уоттан сарыда суох, сыыһа-хытыа быһыыһын умайан уот аһыллага буолуота-лаабыттара баар суот. Арыт сылга 60-га тиийэ баһаар түбэлтэлэрэ тахсаллара. Баһаары утары үлэ-ниирэ, иччэ, иччэ, одус ыарахан этэ. Ол сағана уоту умуруорууга дьобурбут, оһуһун сағаны суол-на.

БАРЫ БИИР СЫАЛЫНАН-СОРУГУНАН

Көпчүлү смалларга ниспекторскай үлө куубүрөн, саратар дьаһаллар ытытылар буоланнар, баһаар тахымытын ахсаана нэм иччэнта. Этэрээккэ караул начальнортары, отделение вождидирдарыа, баһаарыһайдыры үөрөтүн утумнаахтык барар, үлэбит бэри көрүтүрүртөр аччэттары туттарыны тэрдэлэр.

Үлэллэр нэмни устата саамай улаахан баһаар 1977 с. оройуоннаады ДЭС двигателлэрэ умайытыгар тахсыбыта. Билгити манка ван бастаан пеннэй (куугэи) атааканы туттубуһмут. Онтон ыла бу ынымакы ордук котельнайдар асыллаттары умайылытыгар куугэи туттар буолубуһмут.

Үстү үзүрүрүгө кыялыңың көм марахан, 40—60 кыраандыстах тыныңыңа техниккаңан ууңу бәр-дүрүң кыратың тэхтоон каалла да, шлангалар хам тоңгон барыахтарын сөп, Носуоса, кырааңыңа бинр оңомук.

Нийслэлтэргэ багаар тахсар түбэтэлэригэр умруорар даахаларыг ыдынга үчүгэй бэлэмэ суохтарын этэрэххэ иида. Маныаха ичинлэргэ киин уһайбыларыгар үчүхэри көрөн биһаары утары охсуһар хаһаастаах анал дьубуурустубаны суукканы эригичи олохтууларга көрдөх ыһынытынан туруохтаах. Аны уу саллаастаах емкостар хае бириди улахан тутуулар ахсын баар буолуохтаахтара өйдөнөн биэрбэтэ, олоххо биэрбэтэ көмөлтөлөөх. Ол түмүгэр объектары умруорууга олус күчүмэҕэй баһаанынанна өскүүлүн көрөн итээйдит аһах

Билийн атгэрэмжинигэр олохторугар бутталлах суолу талан баһаар уотун утары туруулаһар, баһаарынайдар идээрингэр толору элнэгттир кизэн туттар дөөнордоохлут. Олор орголоругар нарууа начальнигистара Н. Г. Трофимов, А. Д. Лузин, водеталлар И. Н. Никитин, Ф. С. Потапов, Г. С. Яковлев, М. Д. Ефремов, С. М. Неустроев уонна, төһө да эдэрин нини, Д. Г. Оконешников бааллар. Кинилэр сага бэлэр эдэр үлэиниттардиан байбэлэрин омыттарын тэпсэ үлээстэн күнүстэри-тууннэри баһаартан көмүскүүр атэрэт дьуһуурустубатыгар түмүүлээхтик туталлар.

А. ДОРОФЕЕВ,
уоттан билимнэр этэрэт водителэ

турар. Ушга алларааны снммонка көстөр эдэр елон аһылык, уу көрдөөн иһи массыынатын тим- пидэр.

Согуруугу- Африка и-
сий Республика Класери
заповеднигар хот нулгавс

(PHTA—CCTA)

ОБЪЕКТИВ КЭПСИМР

улахан шинэ. Маана Египет бары унуктарыттан эрз буолбаста. Ливия Саудовский Аравия, Персидский хомо государет воларын курдук араастып дойдудартан атыыгыттар мусталлар.

Решение: $n_{\text{изм}} = 40$ раз.

Угса үөлхөнгө сиймонка: пынокка.

